40ième

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1909

Թիւ 1538

ՅՈՒՀԱՐԱՐԱՏԱՍ ՇԱԼՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊՊ—ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ
Էքսալտասիոն (Ապխէթէ) փողոց թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAIRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussuoud No. 38
CONSTANTINOPLE

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԾԱԽՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 թիւ	75 դրշ.	Մէջիտ
» »	450 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
Օտար երկիր երկօրեայ	300 »	25	Ֆրանք
» » տասնօրեայ	300 »	30	»
Ռուսիա	300 »	40	ռուպլի

(Մնաց պայմանները տեսնել հրդ երեսը)
Թղթակցութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն
ետ չի գարձուիր։

درعليه ده باب عالى جاده‌سنده ابوالسعود سوقاغى نومرو ۳۸
غزته‌سى اداره‌سنه «هايرهنيك»

10 ՓԱՐԱ

10 ՓԱՐԱ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԵՑՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ ԱՆԳԼԻՈՑ ՄԷՋ

Վերջին քառորդ դարուն մէջ ամէնէն աւելի յիշատակելի հանդիսացած խորհրդարանն իրապէս լուծուած և ցրուած է։ Մէկ ամիսէն պիտի կատարուին նոր ընդհանուր ընարութիւնները։ Անգլիային եկող ճանապարհորդները կը պատմեն թէ նմանը չի տեսնուած ոգեւորութիւն մը կը տիրէ ժողովուրդին բոլոր խաւերուն մէջ։ Ամէն օր կը դժայ թէ Անգլիա իր կեանքին մէջ չատ էական դարձուածքի մը եղած է, ուրկից պէտք է որ սկսի բոլորովին նոր ուղղութեամբ մը ընթանալ. ազնուապետական և ժողովրդապետական կարգ ու սարքէն մէկը պիտի երթէ այս բաղխումէն դուրս կա՛մ աւելի զօրացած կա՛մ աւելի սակաւացած։

Աչխարհիս և ո՛չ մէկ ժողովուրդն իրաւունք ունի անտարբեր մնալու Անգլիոյ մէջ կատարուած այս յեղաշրջման։ Եթէ ոչ ամէն, գէթ չատ տեսակէտներէ ան իր ետին կը թողու միւս բոլոր ազգերը և անկրպետը ո՛չ թէ տան ու քան այլ հարիւր տարիներու անկրպետ մըն է։

Զօրս տարուան կեանքին մէջ Անգլիոյ Խորհրդարանն օրինակելի ուղղամտութեան ամենօրեայ ապացոյցը տուաւ։ Յաղթուած և նուաճուած Հարաւային Ափրիկէն պատուեց և բարձրացուց այնպիսի զաղափական ինքնավար երկրի մը վիճակին որ, աչխարհիս այդ մասին քնակիչներն իրենց կրօնքն ըստ անկախութեանը վրայ կսկիծ անգամ չեն զգար։ Յաղթող և պարտուող այնպէս սիրով են որ կարելի չէ չզարնչանալ այն վարչական և կառավարական եղանակին վրայ որով Անգլիացին կը վերաբերուի իր նախկին հակառակորդին կամ թշնամիին հետ։ Անոր բարձրութիւնն այդ ընթացքին մէջն է և այդ ընթացքը աւելի բարոյական դաստիարակութեան մը քան մտաւորական զարգացման մը արդիւնքն է։ Իսկ՛ երբ մեզ Հայերուս ալ վիճակուէր սակէ քան մը տեսնել մեր նախկին ոսոխներուն վրայ։ Այս խորհրդարանը՝

Ծերոպեան թղչակ մը հաստատելով, որուն համաձայնութիւնը հինգ վեց միլիոն ոսկիի կը հասնի, ապահովելէ մուրացկանութեան դէմ այն հազարներով աչխատաւորներն, որոնց մարմինն այլ եւս չատ սակաւ է կարենալ աչխատելու և մանաւանդ երիտասարդներու հետ մրցելու համար,

Բանուորական միութիւններուն տուաւ տեսակ մը քաղաքական անձեռնմխելիութիւն, որուն չնորհիւ, ո՛և է միութեան մատուցն անձեռնմխելի կը մնայ չատ մը պատանութեան մէջ, ինչ որ զարմանալի է, այդ սպասելիքը ազդեր է մեկ քանի Հայկազեան միութիւններու դրամական իշխանութիւնը, որուն այնչափ պէտք ունին կարենալ գիմանալու համար հիւանդութեան, անգործութեան և զօրմատուներու պարտականներու մէջ,

Փոքր հողատիրութեան օրէնքով օգնութեան հասաւ գիւղացիներուն որպէսզի անոնց գիւղացին հողի դնումը և ապառիկ հողագործը այն տեսակ մը գերութենէն, որուն մէջ կը գտնուի ան հանդէպ կալուածատիրին,

Ֆաղաքներու յատակագծի օրէնքով կ՛աղատէ աղքատ գասակարգը այն խոնաւ և մութ բնակարաններէն, որոնց մէջ կը թոչնին, կը հալին ու կը մեռնին զուրկ լոյսէ, օդէ, և չերմութենէ։

Մէկ քանին չյիչելով այն տասնեակ օրէնքներէն զոր. Անդրկով Խորհրդարանը քուէարկեց իր չորս տարուան ընթացքին մէջ, կ՛ուզենք ցոյց տալ այն ուղղութիւնը, որուն հետեւեցաւ և որուն նպատակն է ժողովուրդին բարեկեցութիւնը բարձր մակարդակի մը հասցնել։ Բայց, ինչպէս ուրիչ երկիրներու մէջ, կարելի չէ Անգլիոյ մէջ ալ նոյն իսկ բարեկեցութեան հարց մը լուծել առանց բաղխելու ընդդիմութիւններու։ Դիտելի է թէ կառավարական մեքենան չատ աւելի դժուարութեամբ կը գործէ Անգլիոյ մէջ քան թէ ուրիչ երկիրներ, անոր համար որ, գրուած օրէնք չի կայ, այլ սովորութիւններ լոկ, որոնք վերջապէս գրուած կանոնի մը պէս որոշ և բացայայտ չեն կրնար ըլլալ։ Իրայ այս կացութիւնը պատճառ եղած է որ անգլիական կուսակցական պետերն ուրիչ երկիրներու մէջ գտնուած իրենց համասեռներուն հետ բազդատմամբ չատ աւելի հմայք, իչխանութիւն և զօրութիւն կը վայելեն։ Կրնայ ըսուիլ որ կառավարական օրէնքն իրենք են։ Այս մեթոտով է որ հին խորհրդարանը կրցաւ ընթանալ և գործել մինչեւ այսօր։ Բայց արդէն սկսած են ամէն կողմէ պահանջել որ գրուած Սահմանադրութիւն մը տրուի երկրին, որպէս զի հին սովորութեանց հակառակամարտ մեկնութիւններու դուռը մի անգամ ընդ միշտ փակուի։ Ասիկա կը նշանակէ աւելի տեղեակ լինել ժողովրդական ազգին քաղաքական կազմակերպութեան ամէն կէտին քննութեան և վերլուծման։ Անգամ մը որ այս քննութեան աչխատութիւնը սկսի, ո՛վ պիտի կրնայ կասեցնել զայն կէս ճամբան։

Բաղաքական նոր կազմակերպութեան մը սահմանադրութիւնը կրնայ դուրս գալ այս պարզ խրմբագրական ձեռնարկէն։ Գրուած օրէնքներու Անգլիան հարկաւ պիտի տարբերի անգլիր օրէնքներու Անգլիայէն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉ Է ԲԱՆԱԳՐԱՆԸ

Գոյունեան Գերապայծառ մեզ կը ստիպէ որ միջնադարեան հարցերով զբաղինք։ Արդէն զբեցինք թէ սպառնացեր է իրեն հակառակորդները բանագրել և, ինչ որ զարմանալի է, այդ սպասելիքը ազդեր է մեկ քանի Հայկազեան միութիւններու դրամական իշխանութիւնը, որուն այնչափ պէտք ունին կարենալ գիմանալու համար հիւանդութեան, անգործութեան և զօրմատուներու պարտականներու մէջ,

Լաւ չէ մարդու գործ չէ ասիկա, ո՛չ ալ խնամածու հովիւի մը արժանաւոր վարք։

Մեր մէջ ալ, տարիներ առաջ, Ա. Չըզեան Խորէն Պասրիարք, միչտաբարեան մասնութեամբ մը տգործուած, այդպիսի ձախող սխալ մը գործեց բանագրելով Կարապետ Շահպազը, կինջական խնդրի մը համար, և այդ չիմար արարքը մինչև հիմա իր հետապարտութիւնը մնացած է։

Սակայն Գոյունեան անձ մը բանագրելով չի գոհանար, այլ կ՛ուզէ ամբողջ հասարակութիւնը բանագրել, այն հասարակութիւնը որուն Կաթողիկոս-Պատրիարքը ըլլալ կը ձգտի։

«Կաթողիկոս-Պատրիարք Հայ Կաթողիկէ բանագրելոց»։ ահա՛ այն տիտղոսը զոր իրեն համար կը պատրաստէ փրոփականտայի այս նախնին աչակերտը։

Ինչքիր է գիտնալ թէ ի՛նչ աստիճանի բանագրանք պիտի չնորհէ իր հօտին Գոյունեան գերապայծառ, որով հետև բանագրանքն ալ՝ պատուանչաններէ պէս՝ աստիճաններու բաժնուած է։

Նախ կայ աւագ բանագրանքը, այն որ մարդս ամբողջովին կը զրկէ եկեղեցիի հետ ամէն յարաբերութիւններէ, կայ նաև փոքր բանագրանքը, որ կ՛արգիլէ միայն Սուրբ Խորհուրդներու մերձենալը, երբորդ՝ կայ օրէնքով բանագրանքը, որ կ՛ըլլայ ըստ եկեղեցական իրաւագիտութեան, և վերջապէս կայ նովին գործով բանագրանքը։ Այս վերջին բանագրանքին համար Գոյունեան գերապայծառի միջամտութեան հարկ չկայ. եթէ հաւատացեալ մը բանագրանքի պատիժով արգիլուած արարք մը կատարէ, ինքն իր ձեռքով և անմիջապես ինքզինք բանագրած կ՛ըլլայ։ Ասիկա մեծ գիւրութիւն մըն է ամէն անոնց համար որ կ՛ուզեն համեստօրէն, առանց հանդիսաւորութեան, բանագրուիլ։

* * *

Խաւարի ու ապիտութեան գարեբուն՝ բանագրանքը ահեղ ղէնք մը եղած էր Հռոմի ու իր արբանեակներուն ձեռքը, որունք այնքան յաճախ ու այնքան անխորկի կերպով գործածեցին զայն որ ա՛լ նչանակութիւնը կորսընցուց։ Այդ մասին մեր հայկական եկեղեցին կարծեմ չատ խնայող եղած է և մեր պատմութեան մէջ գրեթէ քնաւ չեն յիչուիր բանագրանքներ այս ու այն թագաւորին կամ իչխանին և կամ ժողովուրդին դէմ։ Եթէ Աչղեհանի ծանօթ բանագրանքը չըլլար, գուցէ ա՛լ անունն անգամ մոռցած պիտի ըլլայինք այդ հոգեւորական պատիժին։

Պէտք չէ կարծել սակայն որ բանագրանքը քրիստոնէական արատգրութիւն մըն է, այլ հեթանոսներէն ժառանգութիւն մնացած է ուրիչ չատ մը սովորութիւններու հետ։

Հին Ցոյները կը գործադրէին այդ պատիժը ծիշդ քրիստոնեաներու դրութեամբ։ Անոնցմէ անցած է նաև Հռոմէացիներուն, բայց երկու ազգերն ալ չատ հաղուագիւտ պարագաներու մէջ միայն դիմած են այդ պատիժին։ Ամբողջ Հռոմէական պատմութեան մէջ բանագրանքի մէկ դէպք միայն կը յիչուի։

Ցայտնի է որ Հրեաներն ալ ունէին բանագրանքը։ Ս. Յովհաննու և Ս. Մարկոսի աւետարաններուն մէջ կը կարդանք թէ Յիսուս իմց կուսաց իր առաքեալներուն թէ Սինակոկներէն պիտի արտաքսուին։

Հրեայ բապկիները բանագրանքի քանըչորս պատճառներ կը հաչուեն։ Այդ պատճառներուն մէջ ծիծաղելի բաներ ալ կան. օրինակի համար, տանը մէջ խածնող չունն մը պահելը բանագրանքի արժանի յանցանք մը նկատուած էր։

Հրեաները նոյն իսկ կենդանիները կը բանագրէին և անոնց օրինակին հետեւելով է անչուշտ որ միջին դարու մէջ պապ մը խոչտան դաւաճի մը մուկերը բանագրեց, հունձքերուն վնաս տալնուն համար։

Հրեաներուն բանագրանքը երեք կարգի կը բաժնուէր որոնք կը կոչուէին Նիտիւի, Շեռեմ և Նաամաթ. այս վերջինը ամենէն ծանրն էր և կը ծանուցուէր չորս հարիւր չեփորներու ձայնով։ Կ՛երեւակայէ՛ք այդ բանագրանքին յաճախ բերած ազմուկը։ Հաւանօրէն շամպա բառը որ Թուրքերէն ազմուկ կամ ժխոր կը նչանակէ, առկից ծագումը զուա՛ր կարելի է որոշ տեղեկութիւն ի գործ դնել։

Ս. Ս.

ԵՓՐԱՏԻ ԵՒ ՏԻԳՐԻՍԻ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Այս գործը սկիզն է անոնցմէ, որոնք մասին առաջին օրէն իսկ ըսինք թէ կառավարութիւնը չի կրնար ո՛չ իրաւունքի ո՛չ ալ քաղաքական տեսակէտով անտես ընել Լինչի գործիքները։

Ինչքան այնքան տարբեր գոյներով մինչ այնատեցան ներկայացնել, որ ամէն մարդ գադրեցաւ այլ եւս ճչմարտութիւնը տեսնելէ։

Լինչ ունի ֆէրման մը որ ձեռքէն չի կրնար առնուիլ, հետեւաբար զօրութեամբ այդ ֆէրմանին ան կրնայ բանեցընել իր ընկերութիւնը։ Լինչի խնդիր մը ծագեցաւ այն օրը միայն, երբ Սուլթան Համիտին հիմնած չոգենաւային ընկերութիւնը գիրանացիներուն ձեռքն իյնալէ, որոնք առաւելութիւնն կուտան մը կ՛ուզին պատրաստել այս գետնրուն եզերքը։

Թանիճ կը գրէր երէկ թէ ձուլում տեղի պիտի ունենայ երկու ընկերութիւններուն միջեւ, ինչպէս կը փափաքէր կառավարութիւնը, աւելի ծիշդ է ըսել, ինչպէս կը փափաքէր նաև Լինչ։

Տարակոյս չկայ որ չատ մը խաղցուեցան այս գործին հետեւ։ Քանի մը Հայեր որոնք դիրք մը ձեռք անցուցին ազգային թչնամութեանց դասը պաչպանելու համար, լինկած են այս կարգի գործերուն ետեւէն։

Նոր ընկերութեան բաժնետոմսերը պիտի պատկանին կէս առ կէս Օսմ. Ցաւութեան և Լինչի։ Լինչին ձեռքն պիտի անուղ յայտարարութիւն մը թէ կը հրաժարի իր բոլոր նախկին իրաւասնիներէն։

Այս պայմանը կը բաւէ ցոյց տալու որ կառավարութիւնը իրեն նոր իրաւունք մը չի տար, այլ հին իրաւունքներուն տեղ նոր բան մը, որ կրնայ ըլլալ կամ չըլլալ փոխարժէքը։

Ի՛ՆՉ ՏԵՍԱԿ ՄԱՄՈՒԼ ԿԱՅ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Զարը 1905ի Հոկտեմբեր ամսու մէջ, յայտարարութեամբ մը կ՛աւետէր Սահմանադրական դարի մը բացումը Ռուսաստանի մէջ։ Թէ ինչ տեսակ ազատ մամուլ ժողովուրդը վայելց այդ թուականէն մինչեւ այսօր, կոմս Պ. Թոլսթոյի բացատրեց զայն հետեւեալ թուական նչաններով։

Երեք տարուան մէջ, այսինքն 30 Հոկտ. 1905էն մինչեւ 30 Հոկտ. 1908 կառավարութիւնը 1,080 դատ բացաւ լրագրատիպարներուն դէմ։ 462 լրագրատպատ բանտի և ընդհատութեան, 16 լրագրատպատ տաժանակիր աչխատութեան և 3 ալ աքսորի դատապարտութեան։ Նոյն այդ երեք տարուան ընթացքին մէջ, 1,085 լրագիր ընդհատեցան, որոնցմէ 264 դատական վճռով և 821 վարչական տնօրինութեամբ։ Ներկայ տարին մանաւանդ նչանաւոր դարձաւ տուգանքներու տեսակին ամմասիը։ Ամսիսկ Ցունվարէն մինչեւ Նոյեմբերի սկիզբը, 155 տուգանքի դատաստատութիւն տեղի ունեցաւ, որոնց գումարը կը հասնի 70,000 ոսկիի։

Իրողութիւն մըն է թէ Սահմանադրութիւնէն առաջ, այսինքն, դրաքինութեան ժամանակ, մամուլը նուազ հալածուած էր քան թէ հիմա։

ՆԱՄԱԿ ՔԷՍԱՊԷՆ

Ընդհանուր կացութիւնը.— 200 հայ լատինացած

ՔԷՍԱՊ, 14 Նոյեմ.

Վերջերս, Հալէպի վալիին և առաջնորդ Գեր. Շահէ Ծ. վրդ.ին հոս այցելութիւնը բաւական մխիթարեց 7½ ամիսներէ ի վեր բացօթեայ ապրող ժողովուրդը։

Վալին տուներուն վերաչինութեան համար 4500 ոսկի ծախսուելուն խօսք առաւ և արդէն գործի ձեռնարկուեցաւ. գժբախտաբար չատ վստահելի անձերու չէ յանձնուած վերաչինութեան գործը։

Տեղւոյս Ցունչիական բարհրանեը աւելին օգնած քաղելով՝ կիպրոսի կաթոլիկ Արխատկէս վրդ.ին պէս միայն փափաքով չնայելն, անկէ աւելի գործունեայ եղան, և Նպաստից Միջազգային ժողովին գրկած գումով՝ այս մարգորսները, — հոգ չէ թէ ըլլայ աւրիտնօտ օր, — կարող եղան 200 հոգի լատինացնել։ Ամէնէն զարմանալին այն է որ, այս անամօթներուն կրօնափոխութիւնը ի գործ դրին ուրիչին զրկած գըրամով։ Հիմայ ալ ամէն կողմ դիմած են բողոքելու թէ Նպաստից Ծանձնաժողովը իրենց նոր գրամ չաար... նոր մարդորսութիւն ընելու համար։

Քէսապի չարքին Անտիոքի չարքին հետեւանքն էր։ Անտիոք դուժարուած չարք կազմակերպող ժողովրդին նոյնպէս ներկայ էր Օրտուի աղանիքին ձէլալ աղան, որ ամբողջ հին բէժիմի ժամանակ մարգակեր աւազակապետ մը եղած է։ Չարքէն վերջ՝ վախնան՝ Եգիպտոս փախաւ, ուր մնաց բաւական ժամանակ։ Հիմա նորէն Անտիոք՝ անկէց ալ Օրտու վերադարձած է։ Եթէ արդարութիւն ի գործ պիտի դրուի, այս գազանն ալ պատիժը պէտք է տան պատերազմական տահանները։ Անոր պատիժը պէտք է Անտիոքի Հիւանդ, Նիհատ, Բաֆէթիներէն ա՛լ աւելի ծանր ըլլայ։ Դեռ մինչեւ երէկուան օրը այս երրեակ նիզակակցութիւնը Անտիոքի մէջ իր ճիչքը կը նայէր, և ամէն միջոց ի գործ դրած է, հին բէժիմի իր ազդեցութիւնը բանեցնելու։ Վերջերս հոն պատահած ինչեցեալի մը թաղման առթիւ լսուին վարգապետին գործածութիւնը այս մարդուն ազդեցութեան արդիւնքն է։

×

Տեղւոյ վերջերս բէսիկի զինուորներէ կողմէ 13 տարեկան մատաղ աղջիկ մը խղդուած է, և 15 տարեկան պատանի մը պղծուած։— Պատերազմական նախարարութեան ուչադրութիւնը կը հրաւիրենք. յանցագործը զինուորները չէ, այլ անոր ընկերացող սահմանադրական դիմակին տակ զօզարկուզ սևերես ցիանապետնին է։

×

Քէսապի Չարքին ժամանակ Ձիսիր-Շուղուրէն Մուստաֆա չավուշ անուն նոյ զաթսիկ մը կար, որ հարիւրաւոր ոսկիի թալան ըրած է, և չատ ատեան գողնալով ու գողցնելով մինչեւ Լաթաքիէի և Սայունի կողմը հասցուած է, և իր մասին հայերէն զատ՝ Իսլամ ժողովուրդին կողմէ չատ բողոքներ եղած են և չատ վկաներ ունի իրեն դէմ։ Բոլոր բողոքները անօգուտ մնացած են, որովհետեւ Մուստաֆա չավուշ իրեն պաչտպան ունի Ձիսիր-Շուղուրի սահմանադրական քայմաքամը և սահմանադրական գատը։

Կեցցէ՛ Սահմանադրութիւն։

Հարկաւ վալի Թախրի փաչան իր քնական պտոյտին մէջ վերատաուռ եւ դալ իրաց վիճակին և չուտով պիտի տեղեկագրէ Պոլիս, որ Թալէաթ և Նէճմէտտին պէյերը վերջ տան իրաց այս վիճակին։

Պէտք է Թալէաթ պէյ լաւ գիտնայ որ դեռ կարող եղած չէ Հալէպի վիլայէթը մաքրելու, դեռ կարող եղած չէ գտնէ երկու հատ սահմանադրական կարող քայմաքամներ ղրկելու. առանց սահմանադրական պաչտօնեաներու՝ անկարելի է սրդարութիւն ի գործ դնել։

Ս. Ս.

ԾԵՐԱԿՈՑԸ

ՀԱՐՑԱՊՆԴՄԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ

Ծերակոյտին աւչի օրաւան նիստը սովորականէն երկար տեւեց. նոյն իսկ երկա՛ր տեւողութիւն ունեցաւ։ Վիճաբանութենէն մեծ մասամբ տարակոյս եղաւ Ծերակոյտին կողմէ հարցապնդում կատարուելու իրաւունքին խնդիրը, որ յետաձգուեցաւ, թէեւ նախապէս որոշուած էր լուծել։ Վիճաբանութիւնը բացուեցաւ Սահմանադրութեան փոփոխած յօդուածները ուսումնասիրելու պչտօն ունեցող յանձնաժողովին տեղեկագրին ընթերցուածով։ Այս վերջինը իր եզրակացութենէն մէջ կ՛ըսէր թէ անհրաժեչտ պէտք մը չի տեսներ հիմակուընէ որոշում մը տալու Ծերակոյտին հարցապնդման իրաւունքին վրայ, թէ խնդիրը առանձին քննութիւն մը անհրաժեչտ ընծայելու տեղապահանութիւնը չունի և թէ աւելի լաւ պիտի ըլլայ այդ խնդիրը վիճաբանութեան ենթարկել անցեալ տարի առաջ յետաձգուած Սահմանադրութեան միւս յօդուածներուն հետ։ Ծանձնաժողովին այդ եզրակացութիւնը չատ ձըդման նչանակութիւն ունէր։ Նախագահ Սայիտ փաչա հարցուց թէ հակառակ կարծիք յայտնողներ կան։ Եօթ կիսատես էֆ. վիճաբանութեան առիթը զանոնք ելոյթ տալ ստիպեց։ Ամէնքն ալ ըսին թէ ինչ որ ինքնաբուխ կերպով ազգին ներկայացուած է պէտք է ընդունիլ։ Ամէնէն զարմանալին այն է որ, այս անամօթներուն կրօնափոխութիւնը ի գործ դրին ուրիչին զրկած գըրամով։ Հիմայ ալ ամէն կողմ դիմած են բողոքելու թէ Նպաստից Ծանձնաժողովը իրենց նոր գրամ չաար... նոր մարդորսութիւն ընելու համար։

Քէսապի Չարքին Անտիոքի Չարքին հետեւանքն էր։ Անտիոք դուժարուած Չարք կազմակերպող ժողովրդին նոյնպէս ներկայ էր Օրտուի աղանիքին ձէլալ աղան, որ ամբողջ հին բէժիմի ժամանակ մարգակեր աւազակապետ մը եղած է։ Չարքէն վերջ՝ վախնան՝ Եգիպտոս փախաւ, ուր մնաց բաւական ժամանակ։ Հիմա նորէն Անտիոք՝ անկէց ալ Օրտու վերադարձած է։ Եթէ արդարութիւն ի գործ պիտի դրուի, այս գազանն ալ պատիժը պէտք է տան պատերազմական տահանները։ Անոր պատիժը պէտք է Անտիոքի Հիւանդ, Նիհատ, Բաֆէթիներէն ա՛լ աւելի ծանր ըլլայ։ Դեռ մինչեւ երէկուան օրը այս երրեակ նիզակակցութիւնը Անտիոքի մէջ իր ճիչքը կը նայէր, և ամէն միջոց ի գործ դրած է, հին բէժիմի իր ազդեցութիւնը բանեցնելու։ Վերջերս հոն պատահած ինչեցեալի մը թաղման առթիւ լսուին վարգապետին գործածութիւնը այս մարդուն ազդեցութեան արդիւնքն է։

×

Տեղւոյ վերջերս բէսիկի զինուորներէ կողմէ 13 տարեկան մատաղ աղջիկ մը խղդուած է, և 15 տարեկան պատանի մը պղծուած։— Պատերազմական նախարարութեան ուչադրութիւնը կը հրաւիրենք. յանցագործը զինուորները չէ, այլ անոր ընկերացող սահմանադրական դիմակին տակ զօզարկուզ սևերես ցիանապետնին է։

×

Քէսապի Չարքին ժամանակ Ձիսիր-Շուղուրէն Մուստաֆա չավուշ անուն նոյ զաթսիկ մը կար, որ հարիւրաւոր ոսկիի թալան ըրած է, և չատ ատեան գողնալով ու գողցնելով մինչեւ Լաթաքիէի և Սայունի կողմը հասցուած է, և իր մասին հայերէն զատ՝ Իսլամ ժողովուրդին կողմէ չատ բողոքներ եղած են և չատ վկաներ ունի իրեն դէմ։ Բոլոր բողոքները անօգուտ մնացած են, որովհետեւ Մուստաֆա չավուշ իրեն պաչտպան ունի Ձիսիր-Շուղուրի սահմանադրական քայմաքամը և սահմանադրական գատը։

Կեցցէ՛ Սահմանադրութիւն։

Հարկաւ վալի Թախրի փաչան իր քնական պտոյտին մէջ վերատաուռ եւ դալ իրաց վիճակին և չուտով պիտի տեղեկագրէ Պոլիս, որ Թալէաթ և Նէճմէտտին պէյերը վերջ տան իրաց այս վիճակին։

Պէտք է Թալէաթ պէյ լաւ գիտնայ որ դեռ կարող եղած չէ Հալէպի վիլայէթը մաքրելու, դեռ կարող եղած չէ գտնէ երկու հատ սահմանադրական կարող քայմաքամներ ղրկելու. առանց սահմանադրական պաչտօնեաներու՝ անկարելի է սրդարութիւն ի գործ դնել։

Ս. Ս.

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ Իսլամներէն պատուիրակութիւն մը մտաւ կ. Պոլիս

պիտի գայ ողջունելու Սուլթանը, Խորհրդարանը և օսմ. սահմանադրական կառավարութիւնը։

Ծերակոյտին հարցապնդման իրաւունքը քուէարկուի և օրէնքին մէջ անցուի. հակառակ պարագային, որ եւ է վիճաբանութիւն կանխատես է, և թէ յանձնաժողովին եղրակացութիւնները ընդունելէ պատ ուրիչ ընելիք մը չկայ։ Հալիմ պէյ, նախկին նախարար տաւէարական տաւէին դատարանին, յիչեց անցեալ տարի Եպտբքոսին հետ ունեցած տեսակցութիւնը Ծերակոյտին հարցապնդման իրաւունքին վրայ։ Եպարքոսը ըսած էր թէ Ծերակոյտը հարցապնդման իրաւունք ունի, բայց ոչ մէ հարցապնդուած։ Ծերակոյտին նիստ մը դադրեցուց։ Նոր նիստ վերջը վերադարձաւ։ Նախագահ Սայիտ փաչա անգամ մը եւս ամփոփեց վիճաբանութիւնները և առաջարկեց յառաջիկայ նիստին յետաձգել քուէարկութիւնը, որպէսզի ժամանակ ըլլայ պէտք եղածին պէս ուսումնասիրելու այդ ծանր խնդիրն մասնամասնութիւնները։ Սպասիւրտման էֆ. ըսաւ թէ քնաւ չտ մը չի կայ յետաձգումին մէջ։ Հարցապնդման եղանակին վրայ վիճաբանելու համար պէտք է որ հարցապնդման իրաւունքը քուէարկուի և օրէնքին մէջ անցուի. հակառակ պարագային, որ եւ է վիճաբանութիւն կանխատես է, և թէ յանձնաժողովին եղրակացութիւնները ընդունելէ պատ ուրիչ ընելիք մը չկայ։ Հալիմ պէյ, նախկին նախարար տաւէարական տաւէին դատարանին, յիչեց անցեալ տարի Եպտբքոսին հետ ունեցած տեսակցութիւնը Ծերակոյտին հարցապնդման իրաւունքին վրայ։ Եպարքոսը ըսած էր թէ Ծերակոյտը հարցապնդման իրաւունք ունի, բայց ոչ մէ հարցապնդուած։ Ծերակոյտին նիստ մը դադրեցուց։ Նոր նիստ վերջը վերադարձաւ։ Նախագահ Սայիտ փաչա անգամ մը եւս ամփոփեց վիճաբանութիւնները և առաջարկեց յառաջիկայ նիստին յետաձգել քուէարկութիւնը, որպէսզի ժամանակ ըլլայ պէտք եղածին պէս ուսումնասիրելու այդ ծանր խնդրին

ՎԱՀԱՆԱՅԻ ՅՈՒՇԱՀԱՏՈՒԱԾ

Վահանայի ամենամեծ ու ամենահարուստ գյուղերից մեկի՝ Ղարաքիլիսայի հայ բնակչության ցեղասպանության ենթարկված զոհերի հիշատակին նվիրված հուշաքարի բացումը տեղի կունենա հոկտեմբերի 15-ին, կիրակի օրը, ժամը 11-ին։

Ղարաքիլիսայի հայ բնակչությունը ոչնչացվել է 1915 թ. հունիսի 24-ին։ Ղարաքիլիսայի հայերի ոչնչացման մասին ականատես վկաների պատմությունները հրատարակվել են «Ազատամարտ» ամսագրի 1965 թ. հունվարի 1-ի համարում։

Ղարաքիլիսայի հայ բնակչության

մին՝ նոյն նահանգին մէջ հաստատուած չարաչար պատուհասի մը կ՚ենթարկուի Սըրթի պէյ ընտրական տեղեկագրին։ Քննիչ յանձնաժողովը Պալուքեանների ժողովրդեան կողմէ եղած գանգատը կը պարզէր։ Դանդաղաշարժը կ՚ըսէր թէ Սըրթի պէյ երկու ամսէ ի վեր անդադար մութ գործերի ընարուած ըլլալով՝ իրը գործադիր իշխանութեան ներկայացուցիչը բոլորովին չէզոք և անկողմնակալ ընթացք մը պէտք էր ունենար ընտրական գործողութեանց մէջտեղին, ինչ որ չէ ունեցած, ընդհակառակը օգտուելով իր դիրքէն՝ իր իրաւասութեան ներքեւ գտնուած բոլոր չքնաղութիւններու միջոցաւ ազդեցութիւն կամ միւսիւրներուն մէջտեղ ապրեցութիւն ի գործ դրած է ի նպաստ իր ընտրութեան։ Սակայ զատ Սըրթի պէյ, ընտրական գործողութեանց ձեռնարկելէ համար ներքին գործոց նախարարութենէն իրեն հաղորդուած հրահանգիրը չպահի մը իր քով պահած է, որպէս զի ինքը իր անունը արձանագրել տայ անդհոյն մարդահամարի առիթներուն մէջ, իբր տեղացի։

Յանձնաժողովը նկատողութեան առնելով այս պարագաները, և մանաւանդ նկատելով որ գործադիր իշխանութեան ներկայացուցիչները այսպէս ամէն տեղ եղեր ապօրէն միջոցներով և կամ իրենց ունեցած աղդեցութենէն օգտուելով՝ ընդդիմադիրն երեսփոխան ընտրել տալ չկարդալու, կրնայ վանգելի օրէնգիրը Մարմնոյ հեղինակութիւնը, միաձայնութեամբ անվաւեր կը հռչակէ Սըրթի պէյի ընտրութիւնը։

Այս որոշումը ժողովին կողմէ ընդունուեցաւ. միահամուռ մուաֆըք, մուաֆըք ազաղակներով։ Մէկ քանի երեսփոխաններ ուզեցին ընդդիմանալ այս որոշումին, միւսները պնդեցին, այնպէս որ ընդհանուր ժխոր մը ուղղուել մըն է բարձրացաւ։ Ամէն ոք իր գիտցածն ու չգիտցածը կը պօռար։ Վերջապէս նախագահը հրաւիրեց երեսփոխաններէն անոնք միայն խօսիլ՝ որոնք ի նպաստ Սըրթի պէյի պիտի խօսէին, քանի որ Քննիչ Յանձնախումբը արդէն բոլոր անհրաժեշտ փաստերը ցոյց տած էր, հետեւաբար հարկ չկար ընտրութեան հակառակ խօսողներուն ալ խօսք տալ։

Գանի պէյ (Այասը).— Սըրթի պէյի խնդրին վրայ առյզ գաղափար մը կարենալ կազմելու համար կ՚առաջարկեմ որ այդ խնդրին վերաբերեալ պարագրութեան ամբողջովին կարդացուի, որպէսզի հետեւ անկատարներու քով կան նաեւ նպատակաւոր դրութիւններ։ Մանաւանդ որ կարծեմ մէկ քանի օրէն սուտար հանրագրութիւն մըն ալ պիտի ղրկուի ի նպաստ Սըրթի պէյի։ Կ՚ուզեմ որ ազդեցութիւն բանեցուցած է իր ընտրութիւնը յաղդցնելու համար։ Արդ, եթէ ազդեցութիւն բանեցուցած ըլլայ, այդ տեսակ հանրագրութիւն մը կը ղրկէ՞ն։

Նիսիմ Մազլիահ (Իզմիր).— Ես կը պնդեմ որ պէտք է օրինաւոր համարինք Սըրթի պէյի ընտրութիւնը, որովհետեւ մէկ քանի օր առաջ ինչպէս որ վաւերացուցինք Նէֆմէաթիի մօտքն...

Ձայներ.— Այդ ուրիշ պարագայ էր. այս դէպքում է։

Նիսիմ Մազլիահ.— Ճիշդ միևնոյնն է պարագան. բնաւ տարբերութիւն չի կայ. հետեւաբար կ՚առաջարկեմ ընդունիլ այս ընտրութիւնը, որովհետև արդարութիւնը հետապնդութեան ակզբունքն վրայ չենած է և երկու տեսակ արդարութիւն չի կրնար ի գործ դնել այս ժողովը։

Ձայներ.— Մենք արդարութիւնը բացարձակ կերպով կը գործադրինք. բայց դուք պարագաները կը չխմբէք։

Ցետոյ նախագահը, վերջ մը դնելու համար, այս թոհ ու բոհին, քուէի դրաւ Սըրթի պէյի իրը երեսփոխան ընդունելութիւնը։

Թանի մը երեսփոխաններ միայն, ի նպաստ խօսողները ձեռք վերցուցին։ Ուստի նախագահը յայտարարեց որ երես հոգի միայն հաւանած ըլլալով այդ ընտրութեան՝ ժողովը մեծամասնութեամբ անընդունելի յայտարարած է Սըրթի պէյի երեսփոխանութիւնը։ Ժողովը որոշումին ծանրակարեւորութեամբ ընդունեց այս վերջացումը։

Ցետոյ սկսուեցաւ պահեստի սպաներու օրէնքին յօդուած առ յօդուած վիճաբանութեան։ Ներկայ էին պատերազմական նախարարը և ծովակալն նախարարին կողմէ ներկայացուցիչ մը։

Բարձրագոյն վարժարաններէ շրջանաւարտ եղողներուն իրը պահեստի սպայ ընդունուելուն դէմ Պաչո էֆ. մը զանազան զիտողութիւններ ըրաւ, որոնց պատասխանեց Գաւ. նախարարը։ Օրէնքը գրեթէ առանց ընդդիմութեան ընդունուեցաւ։

Ամէնէն աւելի այս օրէնքին վիճաբանութեան պահուն ինդիր եղաւ ապագրագան։ Պահեստի սպայ մը ռազմական ժամանակ երբ զէնքի տակ կոչուի, ու այդ սպան ալ լարձրաստիճան զաղաքային պաշտօնեայ մը եղած ըլլայ, զէնքի տակ դանուած միջոցին ո՞ր ամսականը պիտի առնէ։ Իր քաղաքային ամսականը թէ՞ զինուորական ամսականին համապատասխան ամսականը։ Եւ թէ այս վերջին պարագային աներաւութիւն մը եղած չըլլայ հանդէպ այդ անձին։ Շատ մը երեսփոխաններ լուծման համար կարդ մը միջոցներ առաջարկեցին։ Ո՛չ մէկը լուսաւորեցաւ։ Ի վերջոյ սա ձեւով արուեցաւ լծդրին մէջէն ելլել։

«Զէնքի տակ կոչուող պահեստի սպայ մը, եթէ կառավարական պաշտօնեայ է, անոր զէնքի տակ դանուած ամբողջ ժամանակը միջոցին իրը արձակուրդ ստացած կը նկատուի (մեհզուն wss օլուննուր) և կը սահմանուի երեսփոխանական վճարի թոշակներուն առաւելագոյնը»։

Բ. մասին վերաբացման կարգադրեցաւ Եպարքոսական ուրիշ թէզքերէ մը՝ որով կ՚առաջարկէր որ գաւառային Բ. կարգի ընտրողներուն (միևնոյնխմբի սանի) ընտրելիանց միջոցին կատարած տեղափոխութեանց ծախքերը կառավարութեան կողմէ վճարուին։ Ցետեւեալ երեսփոխան յանձնախումբին։

Մուշի երեսփոխանները ներկայացուցած էին առաջարկ մը որով կը պարզէին Մուշի գաւառին յատկապէս և առ մէկ տեսակ հոգացին բերելու տակի լինչպէս նաեւ տեղւոյն ժողովրդեան ալ ամէն կարգի զարգացման խոստ ընդունակ բլլալը Մշոյ ներկայացուցիչները՝ իրենց քնագիտութիւնը չատ մը առաւելութիւններով օժտուած բլլալով մեկտեղ յիտին խնդրագրեան և ազգասիրեան համապատասխան ամսականները։ Եւ թէ այս վերջին պարագային անհրաժեշտութիւն մը եղած չըլլայ նոյնպէս ղրկելու համար մը առաւելութիւն ընծայել այդ անձին։ Շատ մը երեսփոխաններ լուծման համար կարդ մը միջոցներ առաջարկեցին։ Ո՛չ մէկը լուսաւորեցաւ։ Ի վերջոյ սա ձեւով արուեցաւ լծդրին մէջէն ելլել։

«Զէնքի տակ կոչուող պահեստի սպայ մը, եթէ կառավարական պաշտօնեայ է, անոր զէնքի տակ դանուած ամբողջ ժամանակը միջոցին իրը արձակուրդ ստացած կը նկատուի (մեհզուն wss օլուննուր) և կը սահմանուի երեսփոխանական վճարի թոշակներուն առաւելագոյնը»։

Բ. մասին վերաբացման կարգադրեցաւ Եպարքոսական ուրիշ թէզքերէ մը՝ որով կ՚առաջարկէր որ գաւառային Բ. կարգի ընտրողներուն (միևնոյնխմբի սանի) ընտրելիանց միջոցին կատարած տեղափոխութեանց ծախքերը կառավարութեան կողմէ վճարուին։ Ցետեւեալ երեսփոխան յանձնախումբին։

Մուշի երեսփոխանները ներկայացուցած էին առաջարկ մը որով կը պարզէին Մուշի գաւառին յատկապէս և առ մէկ տեսակ հոգացին բերելու տակի լինչպէս նաեւ տեղւոյն ժողովրդեան ալ ամէն կարգի զարգացման խոստ ընդունակ բլլալը Մշոյ ներկայացուցիչները՝ իրենց քնագիտութիւնը չատ մը առաւելութիւններով օժտուած բլլալով մեկտեղ յիտին խնդրագրեան և ազգասիրեան համապատասխան ամսականները։ Եւ թէ այս վերջին պարագային անհրաժեշտութիւն մը եղած չըլլայ հանդէպ

Ո՞րն է Նէօշաթէլի դիտարանին վերջին մրցման մէջ ցարդ առացուած բարձրագոյն թիւը շահող ժամացոյցը

Ո՞րն է Անատոլուի Օսմ. երկաթուղեաց պաշտօնական ժամացոյցը

Ո՞րն է իտալ. պետութեան երկաթուղեաց պաշտօնական ժամացոյցը

Ո՞րն է ռուսական երկաթուղեաց ժամացոյցը

Ո՞րն է յունական երկաթուղեաց ժամացոյցը

ՀԱՅԻՔ

ՔԱՂՈՒԱԾ
ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՕՐԱԹՄԱԳՐԷՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ
ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԱՀԱՆԳԻՆ

Նիստազբաղութեան առնելով 1905 Մայիս 23ի Կանոնագիրը, որ կը վերաբերի նահանգային առաջադիտական գիտարանին մէջ քրօնոմէթրներու և բանալիներու քննութեան, ինչպէս նաև արտեկան մրցման մէջ լաւագոյն հանդիսացող քրօնոմէթրներու և քա ուրիներու յատկացուած մրցանակներու բաշխման։

Նիստազբաղութեան առնելով նաև նահանգային գիտարանի անօրէնին տեղեկագիրը, որուն կցուած են 1908 տարւոյ մէջ քննութեան ենթարկուած քրօնոմէթրներու գնացքին ցուցակները և վիճակագրութիւնները։

Լսելով նաև ճարտարարուեստի և երկրագործութեան բաժնի անօրէնին բացատրութիւնները,

ԿԸ ՎՃՌԷ

Կանոնագրին ստացմանած մրցանակները սա կերպով բաժնել 1908ի չրջանին համար

Ա. Դարձարանատեղուն յատկացուած մրցանակներ գրպանի եւ նաւու լաւագոյն վեց հրօնօմէթրներու համար սերիի մրցանակ։

Ա. ԿԱՐԳ	Թիւ դասակարգութեան
Ա.ա Պ. Պ. Ժ. Ֆավրը-Ժաքօ և Ընկ. Թօրթառան Զէնիթ ժամացոյցներու, ի Լօքլ	22,8
Բօլ Պիւրէ, ի Լօքլ	22,5
Բօլ Տրիֆիլայմ, ի Շօ-սը-Ֆոն	22,2
Բօլ Տ. Նարաէն, ի Լօքլ	19,1
Թօրթառան Լան-Ժէնի, ի Սէնթ-Իւլէ	14,2

Ի գիտակ Պետական Խորհրդոյ

Դիւանադպիր՝ ԲԼՊՐԼԵՆ Նախագահ՝ ՏՈՒՔԹ. ԲԼԹԹԱՎԵԼ

50—9

Միակ ներկայացուցիչ Տեարք Գ. ՍԱՐԳԻՍԻԱՆ եւ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, Պալչե Գափու, Ձիլալ Պէյ խան, Թիւ 16

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

25 Նոյեմբեր, 1909

Օսմ. քօնսօլիտէ բացուեցաւ	Ղրշ.	103	5½
» » ամէնէն վար	»	103	
» » » բարձր	»	103	6
» » գոցուեցաւ	»	103	2
Երկաթուղի բացուեցաւ	Ֆր.	213	87½
» ամէնէն վար	»	213	12½
» ամէնէն բարձր	»	215	12½
» գոցուեցաւ	»	214	75
Օսմ. Պանկա	Լ. O.	20	30
Շիլքեթի Խայրիյէ	» »	39	
» » Համամլիյէ	» »	1	22
Թրամվայ բաժնեթուղթ	» »	7	45
» ժուիսանս	» »	3	75
» պարտաթուղթ	Ֆր.	492	
Անատօլուի Երկթ. բժնթղթ.	»	518	
Պալիս Գարաայրըն	»	400	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Պէշլիք	103	20
Մէթալիք	101	
Մէճիտիէ	108	09
» մանրուք	104	30
20 ֆրանքոց	87	14
Անգլ. Ոսկի	110	6
Բօլ Էմիէթիալ	90	10
20 մարքոց	107	20
Ռուպլի	8	63

ՏՈՔԹ. Ա. ՈՒՆՃԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Ականջի, Քիթի ու Կոկորդի Հիւանդութեանց

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով մինչեւ ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած եղելքարահնութեան, տաք օդի, սիրինճօգօքրի և ուրիշ նորահնար էղեանները՝ հիմնական կերպով կը բուժէ խուլութիւնը, ականջի խժալը, դլխու հինցած ցաւերը, դլխու պտոյտ, վերջապէս ականջի, քիթի, կոկորդի, բերնի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։ Քիթի, երեսի վրայ եղած ածուխթիւնները, առանց գործողութեան, մասնաւոր մէթոտով կը չակէ ու դլխու ու վիզի վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ։ Կոկորդի նշիկները (պատմիտք) կը հանէ առանց արիւնահեղութեան, իր մասնաւոր գործիքովը։ Կը դանուի ամէն օր, մինչեւ կէս օր Պահչէ Գաբու, Համիտիէ Սկիվլի դէմ, Սբիկ Իւմիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ Բերա, Շիտակ ճամբան, Թագսիմ Ֆրանս. Հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41 տունը։ Հինդշաբթի օրեր իր տունը դիմող ամեն հիւանդները, իսկ վկայեալ ապրատները միշտ ձրի կը դարմանէ։ 50-32

ՕՔՏԻԼ ՃԱՆԻԿ
Ա. ՔԷՕՄԻՒՐՃԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ

Մասին մեծ պողոտային վրայ նոր կառուցուած Ռուհտոնիտու գոհանալարթիանը հրաշալառուած է։

ՊԱՏՄԱՆԻ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

Բաժնեգիրները վճարելի են բացարձակապէս կանխիկ։ — Ջնորդուած բաժանորդագրութիւնք իակոյն կը դադրին։ — Դրամի ուղարկման լաւագոյն միջոցն է ՄԱՆՏԱՍ—ԲՕՍԹՐ։ — Դրամի փոխարէն նամակագրուիլ ալ կ'ընդունուի՝ 105 ղ. ի նամակագրուիլը 100 ղ. ի հաշուով։ — Դրամի ուղարկման ծախքերը բաժանորդաց կը պատկանին։ — Թերթին պաշտօնական ատացագրին փոխարէն եգած վճարումները միայն օրինաւոր են։ — Ամէն տեսակ անհատական կամ չանու վերաբերող ծանուցումներ վճարումով են և առանձինն կը սակարկուին։ Զրի են միայն հանրօգուտ հրապարակութիւնները։

ԹՈՂ ԿԱՐԴԱՆ
ԱՆԱԽՈՐԺ ՀՈՍՔ ՈՒ ՀԱՄԸ ԱՌՆՈՒԱԾ
ՄՕՐԻՒԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ
Huile de Foie de Morue Désodorée

Թէեւ չատեր Մ'օրիւի ձկան իւղին կազդուրիչ յատկութիւնները օգտուիլ կ'ուզէին, սակայն անոր անախորժ համեհն ու հոտեն զարհելով չէն կրնար գործածել. ուստի այժմ նոր մեթոտով մը իր բաղադրութեան առանց վնասելու, այդ անախորժ հոտ ու համը ջնջուած է, այնպէս որ ամէնէն փափուկ ստամոքսներն իսկ կրնան զայն մարսել։

Վստահ ըլլալու համար ամէն ոք կրնայ Դեղարանին մէջ փորձել։

Կեդրոնատեղին Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Համիտիէ սէպիլի դէմ Ա.Բ.Կ Իւթիճեան Դեղարանը և Գատը-դիւ-պ օգային Կապիտկերութեան դէմ ՏՐԴԱՏ ԴՐԻՏՈՐԵԱՆ դեղօրէից վաճառատունը։

Պոլսոյ և գաւառներու ամէն հանրաճանաչ դեղարաններու մէջ կը գտնուի։

Պոլսոյ մէջ 100 տուսնոց չիլոր հինգ դրուշի կը ծախուին։ 90—21

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻՋ 1828—1829
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԲԱՐԻՋ, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՆ 9

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրեալ դրամագլուխ	25 միլիառ	Ֆր.
1907ին գանձուած ապահովագրին	28 միլիոն	»
Մինչև 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	350	» »
Դրամագլուխ և պահեստք	134	» »

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	338½	» »
1907ին գանձուած ապահովագրին	12½	» »
Մինչև 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	231	» »
Դրամագլուխ և պահեստք	179	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան կրկին ճկուղնոյս դրամագլուխն ու պահեստը խոշոր գումար մը կը կազմեն որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր գեղջկայ սակագոյց, նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ուրիշ ո՛և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերն ամէնէն աժան գիներով օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒՆ, ԽՈՒՌ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ԵՒԼՆ.։

Ընկերութեան գրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆԿԻՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԵՆ ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՈՒՆԼԵԱՆ
Պետ կենացք ճիւղին ՄԻՀՐՈՒՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Սմիռնոյ, Սուլթան-Համամ, Թաքըրճը Օղլու յաւաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1831 Մարս 20ի Կայս. Ուխազով արտօնեալ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեռեզպուրկ

Ընկերութեան ապարաւիճը, Մեծ Մոռսկայա 27

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ 10,666,666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար աւելի քան 187,322,000 »
1907ի հատոյթ 83,232,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է 581,115,000 »

Ընկերութիւնը չատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, ծովային վառանդներու և ամէն տեսակ արտադրութեանց ու պահեստաց խոշոր գումար մը կը կազմեն որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ՌՕՍԻԱՅի ապահովագրեալոց։

Ա. ՀԱՒՐՈՒՄՈՒԶ

ՊԱՀԻՑԷ ՆԷՋԱՐԷԹԻՆՏԷՆ

Քէսիմխանէյէ մէվճուտ քէօսէլէ վէ բալատղալար էլէ խօրթումլար։

Էչեան ամիէ անապրընտա տիքիչ մաքինասը սէմիրլերի։

Սիւբեան թապուրընտա մէվճուտ քէօհնէ տիքիչ մաքինալարը մա այագ։

Եէլքէնճի մաղազաընտա եէլքէն գէրբընթրլարը։

Էչեան ամիէ անապրընտա քէօհնէ էչեան միւնթէլիֆէ։

Դայրը մաամուլ անապրընտա քէօհնէ չիզմէ, թրանզէթ խուրտալարը, քէչէ գէրբընթրլարը։

200 ատէա բուզէնը սատ ֆիյընը։

Նանը ալիզ իտարէսինէ էգլէ դայրը սալին բէչամուրա։

Թէրսանէի Ամիրէ անապարբընտա մէվճուտ օլուզ ֆիրուտի իտլէճէկի էվվէլճէ իլան օլունան պալչատէ մուհարրէր սէբիզ գալըմ էչեա գարարը գաթիան Թըշրինը սահիի բուտինին օթուզընտա, բազար իրթիէսի կիւնի իմա իտլէճէկնինէն իչթիարընտա Թալիզ օլան Թէէմինաթ ադչէլէրինի միւթահասսըն եէվմը մէգզիւրատ Պարիկ միասարֆաթ Տաիրէսինէ միւրաճաաթ իչտիէլերի իլան օլունըը։

Ֆի 23 Թըշրինը սահն 325.

ԻՒՄԿԻՒՏԱՐ ԻՃԲԱ. ՏԱՒՐԻՍԻՆՏԷՆ

Տավա վէգիլի Սէրգիս Էմմէրեան էֆէնտինին միւթէվէզիա Մինթան Գարաճաեան պիմէթինէտ իլամ մահքիւմունպին ալաճաղը օլան մալիւմ էլ մնգաղը մէգալիղին Թէէմինը իսթիֆադը ընտա սահիը միւմաիւէյէ նամընա վէճաէն մէգրուզ օլուզ, Ֆիրուտիը մահքիւմ պուլունան Գաղը գարիչէսինտ Պահարիկ օսգալընտա մալիւմ էլ հատասա զէրդ աչօրի սէհիմ իսթիպարըլա ևիրմի տոզուզ սէհիմինին Թէքըր ևիւզ զէրդ աչօրի սէհիմ Թէրսինպիլէ, միւթէվէզիա մուամալէչէին մալիք օլասըը օֆուզ իլի սէհիմ պիր զէթա պող հիսսէլի չայիսաըընն օան միւզայէճէի իչրա զէրընմըզ վէ սէքիզ ևիւզ լիրաէ օսմանիտ Թալիզի էօհտէ սինտ գալմըշ իսէ ան, պաղը էսպապը գահունինէյէչ մէգնին օֆուզ պիր կիւն միւտատէիէչ հիսսէլի չայիսաընն զաղէթալար իլէ պիր տահա իլան իսիւմէսինէ Թարաֆը բիյատէթճէն գարար վերևիմիզ օլատըընտան, Թարիխը իլանան Կանի Թըշրինը սահինին երիմի պէչինճի չարչընալին կիւնլինտէն իսթիպարէն օֆուզ պիր կիւն զարֆընտա ևիւզատ պէչ զամմ իլէ իչթիրատընտա Թալիզ օլանլարընն պէտէլը միւզայէճէնին էօչրինէ միւտաւիլ բէյ ադչէսինէ, Իւսկիւտար Պիւյէկէ մահքէմէ Իճրա Տաիրէսինէ վէ Քեանսընը էվվէլճէ երիմի

ալիճընտը բաղար կիւնի ատ էմլաքը մէզգիւրէնին բիլկէտտինա կիսէճէք օլան մէմուրինէ միւրաճաաթի իլանմէլէրի վէ Թարիխը մէգզիւրատ իհտիմալէ ձիւէնճէլէ, անտէն սօնրա զամմ գալալ օլունմայճաղը իլան օլունըը։

Ֆի 24 Թըշրինը էվվէլ սէհէ 325.

ՊԱՅԱԶԱԼՈՒԻ ԻՃԲԱ. ՏԱՒՐԻՍԻՆՏԷՆ

Բէրիքլի վէյէտի Անտրիա գ. տունէն Թոսթանթինի Միլիհատիսէ օլան մահքիւմունպին ալիճինտէն տոլայը էօտէսի Թասարրուֆընտա օլուզ, տանիը մումանիէյէ նամընա վէճաէն մէգրուզ պուլունան Պէյօղլունտա Գուլ Օղլու մահալլեսինտ Սալս Համամը ասգաղընտա մալիւմ էլ հատասա պուզէն՝ սէքիզ, Թուզէն՝ ևիրմի զիրա պասմա մէգնի ևիրմի նիւմէրօը սաղիր վէ քէպիր սէքիզ օտա վէ տէօրթ սուճա վէ պիր մաթպախա վէ սահրնիչ վէ Թէրացայը միւչԹէմէլ քարկիր պիր պաղ խանէ, լէվէլ միւզայէճէ ևիւզ պին զրուչ ալիճընտ ադչէ պէտէլ իլէ Թալիզի էօհտէսինտ Թէզարրուր իսէրէք մուվազգամ գարարատտօի գէչիտ գըլընմըզ օլտուզ պունտան Թարիխը իլանտան իսթիպարէն օֆուզ պիր կիւն զարֆընտա ևիւզատ պէչ զամմ իլէ իչթիրատընտա Թալիզ օլանլարըն պէտէլը միւզայէճէնին էօչրինէ միւտաւիլ բէյ ադչէսինէ, Իւսկիւտար Պիւյէկէ մահքէմէ Իճրա Տաիրէսինէ վէ Քեանսընը էվվէլճէ երիմի

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱԶՆԱԶԱՐ

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

Ա.ՆԺ ՓԻԹՈՒ

Ճ.

ԹԷ ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԷՐ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

—Ո՛չ. երիտասարդը մեռաւ, բայց խղճ Սավուայեն միայն մտած է կարծեմ. օդնէ՛ ինծի որ կռնակս առնեմ, չենք կրնար պինդը տալ թաղուելու, որպէս զի այդ անիծեալ Գերմանացիները զայն մնայնան։

Փիլիօ հառաչեցաւ. Մարած ու արիւնլուայ Սավուայեին մարմինը առաւ և ապարակապանին հանելու կրնեակին վրայ բնաւցաւ։ Երկուքը ալ, անսնելով որ Սէնթ-Օնորէ փողոցը ապատ ու ամայի է, հոն դէպի Բալէ Ռուայալ ուղղուեցան։

Ճ.Ա.

ՅՈՒԼԻՍ 12ԷՆ 13Ի ԳԻՇԵՐԸ

Փողոցը նոյն պարագայ ու տեսիլը ներկայացաւ Պիլօի և Փիլիօի, քանի մը վիշապազօրքերը վախճանականներու շէն հասնելէն իմնալով. Սէնթ-Օնորէ չէ ելած ելած էին և ցրուած Լուվր կ'երթան և Հէլլօն վազելու մէջ. լայն ք աճի Պիլօ կը յառաջանար գէպի Բալէ Ռուայալ, մարդիկ կ'երթևեյին փողոցներուն անկիւնը, ծառուղիներու մէջ, տուներու սեմին վրայ, նայն լուռ ու սարսափած, չուրջերնին կը նայէին և վտահ ըլլալով որ վիշապազօրք չկիայ, նոյն կամաց յետոյ լարձրաձայն կը պոռային, «վրէժ, վրէժ»։

Փիլիօ ազարակապանին հասնելէն կ'երթար, Սավուայեին գդակը ձեռքը բռնած։

Ա.յսպէս հասան Բալէ-Ռուայալի հրապարակը, ուր ամբողջ ժողովուրդ մը, բարկութենէ գինովցած, խորհուրդ կ'ընէր և Ֆրանսայի վիճուորներու օգնութիւնը կը խնդրէր օտարազգիներուն դէմ։

—Ո՞վ են այդ համազգեստով մարդիկը, հարցուց Պիլօ զօրավարներէն մը առջև հասնելով, որ դէն ի ձեռին կեցած էր, Բալէ-Ռուայալի հրապարակը գացելով, գլխակին մեծ դունչ մինչև Շամբըր փողոցը։

—Ֆրանսայի պահակազօրքերն են, դոչեցին չատ մը ձայներ։

—Մէկ, բաւ Պիլօ մտածելով և Սավուայեին մարմինը յետ ձգով, որ ա՛լ դիակ մըն էր, ա՜հ, Ֆրանսայի էք և թոյլ կատաղ որ մտթերնիք Գերմանացիներէն։

Պահակազօրքերը, հակառակ իրենց կամքին, դէպի ետ չարժում մը ըրին։

—Մեռա՜ծ, մրմռացին չարքերէն քանի մը ձայներ։

—Ա.յո՛, մեռած, սպանուած, ինչ և ուրիշ չատեր։

—Ո՞րտնմէ՞։

—Գերման Սրքայական գունդի վիշապազօրքերէն։ Զիմացա՞ք ուրեմն ապստամբները, հրացանի հարուածներով, ձիերու վրայ։

—Ա.յո՛, այո՛, գոչեցին հրկու հրիք հարիւր ձայներ, Վանսոմի հրապարակը ժողովուրդը կը խոսվողէին։

—Եւ դուք ժողովուրդն էք, գոչեց Պիլօ խօսքը վիճուորներուն ուղղելով, բայց ձեզի համար վատութիւն է որ թոյլ տաք ձեր եղբայրները մորթելու։

—Վատութիւն, մրմռացին չարքերէն մէկ քանի սպառնալից ձայներ։

—Ա.յո՛... վատութիւն, բայ և կը կրկնեմ։ Օ՛ն, չարունակեց Պիլօ երեք քայլ առնելով դէպի այն կողմը ուրկէ սպառնալիքը եկած էր, վա չպիտի մոռնանք ձեր վատութիւնը հատուցած ըլլալուս համար։

—Լա՛ւ, լա՛ւ, բաւ վիճուորներէն մին, քոչ մարդ մըն էք, բարկամ, բայց գուք քաղաքացի էք ուզածնիդ գանգը գործածել։

Պիլօ կամաց մը քալեց դէպի Սավուայեին մարմինը, զոր առկախ մը դագ չէր, գնաց հրացանդիր մեզի առէ՛ք, եթէ չէք ուզեր գանգը գործածել։

—Լաւ ուրեմն. այո՛, պիտի գործածենք գանգը, բաւ այն վիճուորը որուն խօսք ուղղած էր Պիլօ, հրացանը քաչելով ագարակապանին ձեռքէն որ արդէն զայն բռնած էր։ Օ՛ն, օ՛ն, վիտիրուչանները բերանդիդ ատէք, և ուրիշ այդ Աւստրիացիները խօսք մը ըսեն այս քաղքրուն, այն առեն կը տեսնենք։

—Ա.յո՛, այո՛, կը տեսնենք, գոչեցին վիճուորները ձեռքերնին իրենց վառվռտոցին տանելով։

—Մ՛ն, կայծակ, գոչեց Պիլօ ատը գետին գարնելով, և ըսել որ պոի հրացանս չառի։ Բայց գուցէ այդ Աւստրիացիներէն մէկը կը սատկի և անոր կարճվազը (հնձելազօրի տեսակ մը հրացան) կ'առնեմ։

—Առ այժմ, բաւ ձայն մը, առէ՛ք այս քարապնը, որ լիցուն է։

Մինչեռն տանն անծանօթ մարդ մը Պիլօյի ձեռքը առաւ գիղջերի քարապնն մը։

Ձիշդ նոյն վայրկեանին վիշապազօրքերը հրապարակ կը հասնէին, հրամանչ մէկիկով ու սուրէ անցընելով գիմացնին կեղտը։

Ֆրանսայի պահակազօրքին հրամայող սպան չորս քայլ առաջ անցաւ։

—Էէյ, պարոն վիշապազօրքեր, դոչեց, կեցէ՛ք, կը խնդրեմ։

Վիշապազօրքերը կա՛մ չլսեցին, կա՛մ լսել չուզեցին, կա՛մ վերջապէս չկրցան իրենց ձիերուն ամեն վազքը կեցնել, չարունակելին յառաջ գալ և կին մը ու ծերուն մը ոտնակոխ ըրին։

—Կրա՛կ ուրեմն, կրա՛կ, գոչեց Պիլօ։

Պիլօ սպային քովն էր, կարելի էր կարծել թէ սպան է պոռացողը։ Ֆրանսացի պահակազօրքերը հրացանը ուսերնուն տարին և կրակ ըրին։ Վիշապազօրքերը կեցան։

—Է՛, պարոն պահակներ, բաւ Գերմանացի սպայ մը առաջ գալով, գիտէ՞ք որ մեր վրայ կրակ կ'ընէք։

—Անտարակոյս գիտենք, բաւ Պիլօ։

Եւ կրակ ըրաւ սպային վրայ որ գետին ինկաւ։

Այն առեն Ֆրանսացի պահակները երկրորդ անգամ կրակ ըրին և Գերմանացիները տեսնելով որ այս անգամ գործերնին քաղքենիներու հետ չէ ըրած սուրի առաջին հարուածներէն կը փախչին, այլ զինուորներու հետ որոնք անվեներ կերպով իրենց կը սպառեն, առնձրը դարձուցին և վանսոմի հրապարակը գարձան, կեցցէներու և ապստամբներու սոսկալի պոթիւմի մը մէջ։

(Շարունակելի)